

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-7>

УДК 336.2

ЛОПАТОВСЬКИЙ Віктор

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8830-1398>

e-mail: viktor_lopatovskyi@khmnu.edu.ua

БОГАТЧИК Людмила

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-0659-057X>

e-mail: bohatchykla@khmnu.edu.ua

БЕЗНОСКО Карина

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0002-7937-6758>

e-mail: beznosko-kv@ukr.net

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Розглянуто порядок електронного адміністрування ПДВ та методику реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН; проаналізовано проблемні аспекти бюджетного відшкодування ПДВ на підприємстві, зокрема, проведено дослідження сутності та механізму реалізації бюджетного відшкодування ПДВ, визначено умови його застосування на підприємстві. Узагальнено критерії, досягнення яких є підставою для автоматичного бюджетного відшкодування ПДВ суб'єкту господарювання, систематизовано терміни бюджетного відшкодування ПДВ. Проаналізовано найбільш поширені схеми незаконного відшкодування ПДВ на території України, а також при здійсненні експортно-імпорتنних операцій; встановлено перелік ознак, які можуть свідчити про використання механізму незаконного відшкодування податку.

Ключові слова: податок на додану вартість, електронне адміністрування ПДВ, Єдиний реєстр податкових накладних, бюджетне відшкодування ПДВ, автоматичне бюджетне відшкодування ПДВ.

LOPATOVS'KYI Victor, BOHATCHYK Liudmyla, BEZNOSKO Karyna

Khmelnytsky National University

ANALYSIS OF THE PROBLEM ASPECTS OF THE BUDGETARY VALUE ADDED TAX REFUND IN THE ELECTRONIC ADMINISTRATION SYSTEM

The procedure for electronic VAT administration and the method of registration of tax invoices / adjustment calculations in the Unified register of tax invoices were considered; problematic aspects of budgetary VAT reimbursement at the enterprise were analyzed, in particular, a study of the essence and implementation mechanism of budgetary VAT reimbursement was conducted, the conditions of its application at the enterprise were determined. The criteria, the achievement of which is the basis for automatic budgetary reimbursement of VAT to a business entity, have been summarized, and the deadlines for budgetary VAT reimbursement have been systematized. The most common schemes of illegal VAT reimbursement on the territory of Ukraine, as well as during export-import transactions, were analyzed; a list of signs that may indicate the use of an illegal tax refund mechanism has been established.

It was determined that the mechanism of budgetary VAT reimbursement currently in effect is legally formed. At the same time, despite the high level of regulatory support, the current system of control in the field of VAT administration needs to be reviewed in order to prevent its illegal reimbursement. In the case of making a decision on cooperation with a new counterparty, we recommend that the enterprise first of all conduct a retrospective analysis of its activity, as well as evaluate the signs of its solvency and business activity.

Keywords: value added tax, electronic VAT administration, Unified register of tax invoices, budget VAT refund, automatic budget VAT refund.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Впровадження електронних форм підготовки та систематизації необхідної інформації дозволяє не лише пришвидшити процес її обробки чи представлення у важливому для потенційних споживачів форматі, але й суттєво покращує спроможність прийняття на її основі важливих управлінських рішень, та покращує якість їх реалізації за рахунок більш оперативного реагування на зміну вимоги навколишнього середовища. Без сумніву, податок на додану вартість об'єктивно вважається одним з найбільш використовуваних податків у господарській діяльності вітчизняних підприємств, водночас характеризується відносною складністю визначення бази оподаткування, методики відображення в обліку та реалізації контрольних процедур. На нашу думку, впровадження системи електронного адміністрування ПДВ дозволило не лише систематизувати та покращити якість роботи з податковими накладними / розрахунками коригування, але й сприяло суттєвому зменшенню випадків незаконного бюджетного відшкодування податку за рахунок неправомірного завищення сум податкового кредиту. Наявність дискусійних положень щодо покращення

механізму реалізації бюджетного відшкодування ПДВ на території України обумовили актуальність та вибір теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Суттєвий вплив на формування дохідної частини державного бюджету та важливість забезпечення фіскальної ефективності справляння ПДВ для суб'єктів господарювання обумовили формування у вітчизняному законодавчому просторі низки нормативних документів, які регламентують як методику формування бази оподаткування податку і порядок заповнення податкових накладних / розрахунків коригування [3, 6], так і визначають алгоритм його електронного адміністрування [2, 4, 5]. Незважаючи на високий рівень нормативного регулювання на кожному з етапів розрахунку ПДВ, та прозорий механізм його перерахування до бюджету, у працях вітчизняних науковців, зокрема, для цілей дослідження проаналізовано роботи Коваленко Є. [10] Некрасова В., Борець Л., Мироненка С. [11], Онищенко В. [8], Тітенко З. [1], Свинаренко О. [7], Філонич О. [9], зустрічаємо дискусії щодо ефективності реалізації прийнятого в Україні механізму бюджетного відшкодування ПДВ, та пошуку шляхів уникнення його незаконного відшкодування.

Незважаючи на глибину проведених досліджень та характер змістовних пропозицій, на нашу думку, потребують більш детального вивчення питання удосконалення організації обліку податку на додану вартість в системі електронного адміністрування, а також аналіз проблемних аспектів бюджетного відшкодування ПДВ на підприємстві.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у вивченні проблемних аспектів бюджетного відшкодування податку на додану вартість у системі електронного адміністрування ПДВ та практичному обґрунтуванні напрямів їх покращення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З метою покращення якості організації дій суб'єктів господарювання у сфері оподаткування та задля підвищення рівня координації впроваджених зусиль щодо забезпечення фіскальної ефективності ПДВ було розроблено систему його електронного адміністрування (далі – СЕА ПДВ). На думку Тітенко З. [1], реалізація низки заходів щодо створення СЕА ПДВ та її успішне запровадження в практику функціонування вітчизняних підприємств дозволило вирішити ряд важливих для держави завдань, зокрема:

- підвищити рівень прогнозованості обсягів надходжень ПДВ до державного бюджету;
- знизити адміністративний тиск на суб'єкти господарювання, пов'язаний з реалізацією фіскальної функції податків;
- зменшити кількість перевірок підприємств;
- скоротити перелік критеріїв для автоматичного бюджетного відшкодування;
- унеможливити формування підприємствами фіктивного кредиту задля отримання неправомірного відшкодування ПДВ з бюджету;
- забезпечити здійснення в автоматичному режимі бюджетного відшкодування ПДВ експортерам та інвесторам.

Послідовність роботи в СЕА ПДВ визначена в Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість [2], зокрема, це стосується питань відкриття чи закриття рахунків суб'єктами господарювання, роботи в системі щодо складання податкових накладних та при необхідності розрахунків коригування до них та ін. Відповідно до п. 5 нормативного документу, електронні рахунки відкриваються підприємствам виключно на підставі реєстру платників ПДВ, який органи ДПС надсилають до Державної казначейської служби України не раніше, ніж за один робочий день до дати реєстрації цієї особи платником податку.

П. 13 Порядку електронного адміністрування ПДВ встановлено, що платник податку має право отримувати в органах ДПС інформацію щодо стану свого електронного рахунку, а також суми ПДВ, на яку він має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН) [2].

Методика складання податкової накладної та при необхідності розрахунку коригування кількісних і вартісних показників до неї визначена в Порядку заповнення податкової накладної (далі – Порядок № 463) [3]. Відповідно до п. 2 нормативного документу, податкова накладна та додатки до неї складаються виключно в електронній формі з дотриманням умов щодо реєстрації в порядку, визначеному чинним законодавством, з обов'язковим накладанням електронного підпису уповноваженої платником особи.

П. 3 Порядку № 463 встановлено, що всі податкові накладні підлягають реєстрації у ЄРПН в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, та згідно форми, яка була чинна на день реєстрації. Крім того, варто пам'ятати, що платник податку має право зареєструвати податкову накладну в ЄРПН на суму податку (Σ Накл.), яка обчислена за формулою, наведеною в п. 9 Порядку електронного адміністрування ПДВ [3]:

$$\Sigma \text{Накл.} = \Sigma \text{НО} + \Sigma \text{М} + \Sigma \text{ПР} + \Sigma \text{ОВ} - \Sigma \text{НВ} - \Sigma \text{В} - \Sigma \text{П}, \quad (1)$$

де: $\Sigma \text{НО}$ – сума ПДВ, відображена в податкових накладних та розрахунках коригування, які зареєстровані в ЄРПН;

$\Sigma \text{М}$ – сума ПДВ, сплачена платником податку під час ввезення товарів на митну територію України, визначена на підставі даних митних декларацій;

$\Sigma \text{ПР}$ – сума поповнення електронного рахунку з рахунку платника;

$\Sigma \text{ОВ}$ – сума податків, які за останні 12 місяців були задекларовані платником до сплати до бюджету та погашені (відстрочені, розстрочені);

$\Sigma \text{НВ}$ – сума податку відповідно до даних з виданих платником ПДВ податкових накладних та розрахунків коригувань, які зареєстровані в ЄРПН;

$\Sigma \text{В}$ – сума податку, яка була заявлена платником податку до бюджетного відшкодування;

$\Sigma \text{П}$ – загальна сума перевищення податкових зобов'язань, зазначених платником податку у поданих контролюючому органу податкових деклараціях з ПДВ, суми податку, яка наведена у складених цим платником податкових накладних, що зареєстровані в ЄРПН.

Механізм внесення відомостей в ЄРПН з податкових накладних та / або розрахунків коригувань кількісних і вартісних показників до них наведено в Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних [4]. Відповідно до п. 3 нормативного документу, прийняття від платників ПДВ даних та внесення їх в ЄРПН здійснюється в робочі дні з 8 год. 00 хв. до 20 год. 00 хв. В цей час з інформаційною базою не проводяться жодні технічні обслуговування та інші регламентні роботи, крім аварійних випадків. П. 4 Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних встановлено, що до ЄРПН вносяться відомості щодо «податкових накладних та/або розрахунків коригування, які прийняті до Реєстру та підлягають реєстрації, реєстрацію яких зупинено, а також щодо яких у встановленому порядку прийнято рішення про реєстрацію або відмову у реєстрації» [4].

Відповідно до п. 3 Порядку зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних [5], кожна податкова накладна, яка була за реєстрована в ЄРПН постачальником (покупцем) продукції (товарів, робіт, послуг), обов'язково перевіряється щодо її відповідності ознакам безумовної реєстрації, перелік яких встановлений в нормативному документі. При цьому варто наголосити, що платник ПДВ, яким складено та подано для реєстрації в ЄРПН податкову накладну / розрахунок коригування, проте який не відповідає жодній з ознак безумовної реєстрації, одразу перевіряється щодо відповідності критеріям ризиковості платника, а також показникам, відповідно до яких визначається позитивна податкова історія суб'єкта господарювання. Одночасно податкова накладна / розрахунок коригування, щодо яких встановлено невідповідність жодній із ознак безумовної реєстрації, перевіряються щодо відповідності відображених у них господарських операцій критеріям ризиковості їх здійснення [5]. Відмітимо, що перелік всіх показників, щодо яких потрібно провести моніторинг, наведено в додатках нормативного документу [5].

Відповідно до ст. 200 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [6] для суб'єктів господарювання, які є платниками ПДВ, передбачено процедуру бюджетного відшкодування, суть якого полягає у відшкодуванні від'ємного значення податку на підставі підтвердження правомірності здійснених сум бюджетного відшкодування ПДВ за результатами перевірки платника, у тому числі автоматичне бюджетне відшкодування. Ст. 200.17 ПКУ визначено, що джерелом сплати бюджетного відшкодування є доходи Державного бюджету України [6].

У науковій літературі відшкодування ПДВ розглядається як сума, що підлягає поверненню платнику податку із бюджету, при цьому повертається виключно та частина сплачених коштів, що утворилась у зв'язку з надлишковою сплатою ПДВ. Цей надлишок формується як результат зіставлення суми податку на додану вартість, який сплачує платник при придбанні товарів (робіт, послуг), та суми ПДВ при реалізації товарів (робіт, послуг) [7].

Загальна методика визначення суми бюджетного відшкодування з ПДВ представлена на рисунку 1 (побудовано за [6]).

Онищенко В. [8] звертає увагу, що реалізувати право на бюджетне відшкодування ПДВ можна не лише за умови отримання від'ємного значення в Податковій декларації з ПДВ; необхідним також є одночасне виконання трьох умов:

– по-перше, відповідно до пп. «б» п. 200.4 ст. 204 ПКУ сума ПДВ має бути сплаченою грошовими коштами. Це значить, що суб'єкт господарювання повинен здійснити грошовий розрахунок за придбані товари (роботи, послуги), щодо яких виник податковий кредит та які є підставою для бюджетного відшкодування. Тобто суми податкового кредиту, які виникли по бартерних операціях, а також щодо товарів (робіт, послуг), які отримані, але не оплачені на момент здійснення підрахунків, не будуть враховані при розрахунку суми бюджетного відшкодування ПДВ;

– по-друге, відповідно до пп. «б» п. 200.4 ст. 204 ПКУ сума бюджетного відшкодування не може перевищувати суму ліміту реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН. Якщо за

результатами проведених розрахунків сума бюджетного відшкодування перевищила встановлену суму ліміту, то суб'єкт господарювання в заяві на бюджетне відшкодування (додаток до Декларації з ПДВ) обмежується сумою ліміту, а залишок переноситься на наступний період; при цьому право на бюджетне відшкодування для підприємства не втрачається;

– по-третє, отримання бюджетного відшкодування грошовими коштами можливе лише за умови, якщо на підприємстві відсутній податковий борг з ПДВ. Пп. «а» п. 200.4 ст. 204 ПКУ встановлено, що у випадку існування такого боргу, бюджетне відшкодування першочергово спрямовується на його погашення [6].

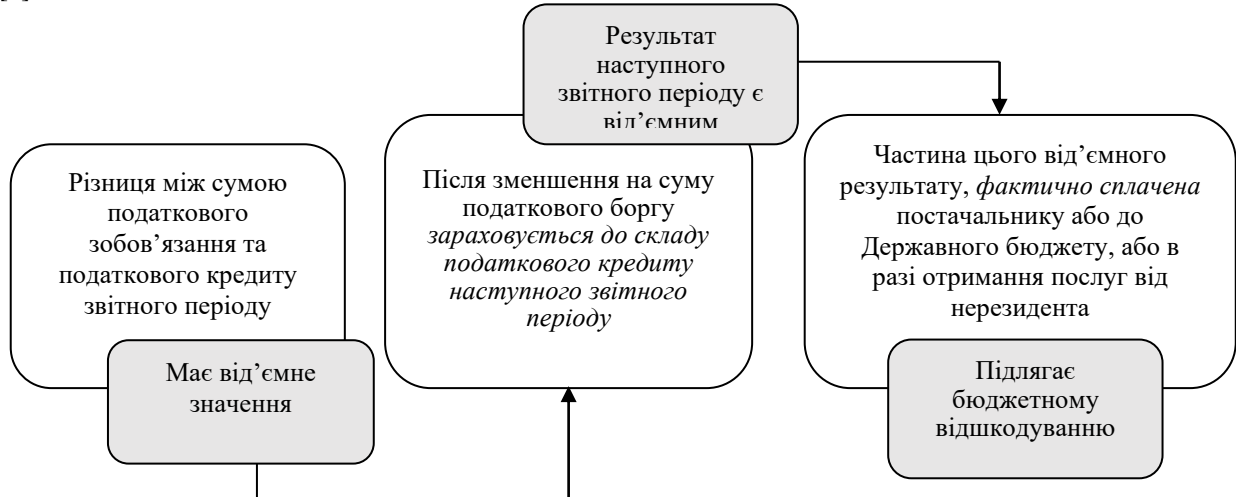

Рис. 1. Методика визначення суми бюджетного відшкодування з ПДВ

На автоматичне бюджетне відшкодування мають право платники ПДВ за умови, якщо вони:

1) відповідають одночасно таким критеріям:

– не перебувають в судових процедурах банкрутства (пп. 200.19.1 ПКУ);
 – включені до ЄДРПОУ, і в цьому реєстрі стосовно них не внесено записів щодо: відсутності підтвердження відомостей; відсутності за місцезнаходженням (місцем проживання); прийняття рішень про виділ, припинення діяльності; визнання повністю або частково недійсними установчих документів юридичної особи (пп. 200.19.2 ПКУ);

– здійснюють операції, щодо яких застосовується нульова ставка (питома вага яких протягом попередніх дванадцяти звітних податкових періодів сукупно становить не менше 40% загального обсягу поставок) (пп. 200.19.3 ПКУ);

– загальна сума розбіжностей між податковим кредитом, який був сформований платником ПДВ за придбаними товарами (роботами, послугами) та податковими зобов'язаннями його контрагентів, що виникла протягом попередніх трьох послідовних календарних місяців, не перевищує 10% заявленої платником податків суми бюджетного відшкодування (пп. 200.19.4 ПКУ);

– середня заробітна плата не менше ніж в 2,5 рази перевищує мінімально встановлений законодавством рівень в кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів) (пп. 200.19.5 ПКУ).

2) мають один із таких критеріїв:

– чисельність працівників, які перебувають у трудових відносинах з такими платниками податку, перевищує 20 осіб у кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів);

– мають основні засоби для ведення задекларованої діяльності, залишкова балансова вартість яких на звітну дату за даними податкового обліку перевищує суму податку, заявлену до бюджетного відшкодування за попередні 12 календарних місяців;

– рівень визначення податкового зобов'язання з податку на прибуток до сплати до бюджету (відношення сплаченого податку до обсягів отриманих доходів) є вищим, ніж середній показник в галузі у кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів) (пп. 200.19.6 ПКУ) [6].

За умови відсутності податкового боргу з ПДВ платник податку на власний розсуд обирає один із двох способів отримання бюджетного відшкодування: на рахунок у банку або шляхом зарахування на зменшення податкових зобов'язань майбутніх періодів [6]. Суб'єкт господарювання зазначає своє рішення в Декларації з ПДВ, а за умови обрання варіанту повернення грошових коштів на рахунок, додає до декларації відповідну заяву про повернення суми бюджетного відшкодування. Строки бюджетного відшкодування ПДВ визначені у пп. 200.10-200.12 ст. 200 ПКУ, та узагальнені у таблиці 1 [6].

Таблиця 1

Терміни бюджетного відшкодування ПДВ

Порівняльні критерії	Звичайне відшкодування	Напівавтоматичне відшкодування	Автоматичне відшкодування
Початок відліку строку отримання бюджетного відшкодування	Після закінчення терміну звітування	Після закінчення терміну звітування	Після подання декларації
Можливість проведення виїзної перевірки	+	-	-
Загальний максимально можливий строк отримання бюджетного відшкодування (днів), у тому числі:	40 (без виїзної перевірки)	26	11
	70 (з виїзною перевіркою)		
Строк перевірки достовірності даних (календарних днів)	30 (камеральна перевірка)	20 (лише камеральна перевірка)	5 (лише камеральна перевірка)
	60 (камеральна та виїзна перевірка)		
Строк подання висновку	5 днів	3 робочі дні	3 робочі дні
Строк перерахування (операційних днів)	5	3	3

Дослідження практики застосування ПДВ свідчить, що його вплив на діяльність підприємства зазвичай проявляється у двох напрямках. Так, відповідно до першого напрямку – ПДВ є невід’ємною складовою ціни реалізованого товару (роботи, послуги), відповідно, важливим фактором ціноутворення та формування маркетингової політики суб’єкта господарювання. Другий напрям впливу ПДВ пов’язаний з іммобілізацією грошових коштів на сплату цього податку, і, на думку Філонич О. М. [9], заслуговує на увагу з огляду на такі обставини:

– по-перше, необґрунтована іммобілізація грошових коштів негативно впливає на формування фінансових результатів підприємства;

– по-друге, вивчення причин та термінів іммобілізації грошових коштів на сплату ПДВ дозволить вжити заходів, спрямованих на необґрунтоване запобігання такій іммобілізації, скорочення її обсягів і термінів, що в цілому позитивно впливатиме на діяльність суб’єктів господарювання.

Коваленко Є. О. [10] відмічає, що несплата ПДВ, а також зловживання незаконним його відшкодуванням стали для окремих підприємств серйозним джерелом незаконного збагачення. На думку науковця, відсутність системи належного контролю за сплатою та відшкодуванням ПДВ обумовила виникнення самодостатньої системи його «тіньового» відшкодування за рахунок бюджетних коштів.

Сьогодні вже відомі конкретні механізми використання ПДВ для організації протизаконного процесу бюджетного відшкодування, вони стали предметом численних обговорень не лише фахівців правоохоронних органів, але й науковців, які досліджують проблеми податкової злочинності. Практика показує, що найбільш розповсюджені схеми незаконного відшкодування ПДВ містять значну кількість різнопланових елементів й інструментів реалізації. Виявлення таких схем потребує від фахівців комплексного дослідження обставин проведених господарських операцій, та ретельної перевірки їх учасників.

До основних елементів перевірки учасників підозрілих операцій належать: законність установчих документів; достовірність осіб-засновників; відповідність реальних цілей діяльності суб’єкта задекларованим; реальність та законність договорів з контрагентами; обґрунтованість цін на продукцію; динаміка товарообороту та відповідних фінансових розрахунків [10].

Свинаренко О. Є. у дослідженні [7] пропонує розглянути декілька схем, які найчастіше застосовуються з метою незаконного відшкодування ПДВ на території України:

1. Зменшення податкових зобов’язань з ПДВ шляхом безпідставного формування сум податкового кредиту. Така ситуація виникає за умови, коли суб’єкт господарювання використовує т.зв. «фіктивні» підприємства як постачальників товарів (робіт, послуг), і таким чином здійснює безпідставне завищення податкового кредиту шляхом проведення «безгрошових» господарських операцій. В подальшому ця сума податкового кредиту використовується для мінімізації податкових зобов’язань за минулі періоди шляхом проведення взаємозаліку.

2. Завищення сум податкового кредиту за допомогою використання підприємств з ознаками фіктивності. Зміст цієї схеми полягає в тому, що посадові особи підприємства, використовуючи як постачальників і споживачів товарів (робіт, послуг) т.зв. «фіктивні» підприємства, проводять коригування вартості реалізованих товарів (робіт, послуг) таким чином, щоб ціна придбання була вищою за ціну реалізації.

3. Проведення безтоварних операцій. Дана схема бюджетного зловживання реалізується шляхом документального придбання суб’єктом господарювання товарів через т.зв. «фіктивні» чи «транзитні» підприємства. В подальшому цим суб’єктом господарювання отриманий товар документально реалізується також на адресу транзитних або фіктивних структур, але вже за ціною, яка в кілька разів нижча за ціну придбання. Як наслідок, в обліковій системі формується необґрунтоване від’ємне значення по ПДВ, що дає змогу суб’єктам господарювання мінімізувати власні податкові зобов’язання або ж претендувати на відшкодування податку з бюджету.

Коваленко Є. О., проводячи у роботі [10] дослідження найбільш розповсюджених механізмів незаконного відшкодування ПДВ, відмічає, що розглянуті Свинаренко О. Є. схеми знайшли широке

розповсюдження не лише в Україні, але й при проведенні експортних чи імпортних операцій. За результатами проведеного аналізу науковець зробив висновок, що яку б схему незаконного відшкодування ПДВ не обрав суб'єкт господарювання, обов'язково є присутність в ланцюгах постачання чи реалізації товарів т.зв. «фіктивних» чи «транзитних» підприємств.

Трапляються випадки, коли суб'єкт господарювання несвідомо залучається до схем незаконного відшкодування ПДВ як т.зв. «транзитна» структура, тому, проводячи оцінку перспектив співпраці з новим контрагентом рекомендуємо підприємству здійснити аналіз його діяльності, визначитись з ознаками платоспроможності та ділової активності, провести оцінку ділової репутації на ринку.

Некрасов В. А., Борець Л. В., Мироненко С. Ю. [11] рекомендують звертати увагу на такі ознаки, які можуть свідчити про використання механізму незаконного відшкодування ПДВ:

- фактичне транспортування товарів не відбувається або відбувається за циклічним типом (наприклад, один і той же товар експортується з наступним ввезенням під виглядом іншого);
- максимально стислі строки проведення розрахунків (зазвичай, впродовж одного дня);
- розрахункові рахунки постачальника і покупця знаходяться в одному банку;
- циклічність однотипних операцій між контрагентами;
- використання офшорних компаній;
- участь у схемі суб'єктів господарської діяльності, що мають ознаки фіктивності;
- весь ланцюг постачання товарів та розрахунків за нього здійснюється протягом одного дня.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Загалом, проведені дослідження показали, що діючий на сьогодні механізм бюджетного відшкодування ПДВ є законодавчо сформованим, адже чинними нормативно-правовими документами детально розкрито всі складові розрахунку та здійснення виплати надлишково сплачених сум податку. Водночас, незважаючи та високий рівень нормативної підтримки, потребує перегляду діюча система контролю у сфері адміністрування ПДВ з метою запобігання незаконному його відшкодуванню. Здійснений аналіз найбільш поширених у вітчизняній практиці схем, які використовуються суб'єктами господарювання для зменшення сум нарахованих податкових зобов'язань чи отримання права на бюджетне відшкодування ПДВ показує, що зазвичай до процесу підготовки та використання неправдивої облікової інформації залучаються т.зв. «фіктивні» чи «транзитні» підприємства. Саме тому, у випадку прийняття рішення щодо співпраці з новим контрагентом рекомендуємо підприємству здійснити, перш за все, ретроспективний аналіз його діяльності, а також провести оцінку ознак його платоспроможності та ділової активності. Безумовно, жоден серйозний постачальник, який і в подальшому планує працювати в обраному ринковому сегменті, не захоче зіпсувати свій діловий імідж та досягнуту важкою працею репутацію заради разових сумнівних операцій щодо незаконного відшкодування ПДВ.

Література

- 1 Тітенко З. Система електронного адміністрування податку на додану вартість для сільськогосподарських товаровиробників // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 2(2). – С. 35-37.
- 2 Порядок електронного адміністрування ПДВ [Електронний ресурс] : порядок (№ 569) : [затверджено постановою Кабінету Міністрів України 16.10.2014] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.02.2024).
- 3 Порядок заповнення податкової накладної [Електронний ресурс] : порядок (№ 137/28267) : [затверджено наказом Міністерства фінансів України № 1307 від 31.12.2015] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.02.2024).
- 4 Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних [Електронний ресурс] : порядок (№ 1246) : [затверджено постановою Кабінету Міністрів України 29.12.2010] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.02.2024).
- 5 Порядок зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних [Електронний ресурс] : порядок (№ 1165) : [затверджено постановою Кабінету Міністрів України 11.12.2019] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2023).
- 6 Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс (№ 2755-VI) : [прийнято Верховною Радою України 02.12.2010] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2023).
- 7 Свиначенко О. Є. Основні способи незаконного відшкодування податку на додану вартість та окремі аспекти діяльності спецпідрозділів БОЗ щодо протидії їм // Право і суспільство. – 2012. – № 2. – С. 316-320.
- 8 Онищенко В. Відшкодування ПДВ 2022 [Електронний ресурс] // Головбух. – 2022. – 9 листопада. – Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/7660-vdshkoduvannya-pdv-2020> (дата

звернення: 19.02.2024).

9 Філонич О. М. Ефективність адміністрування податку на додану вартість: перспективи здійснення та обмеження // *Економіка і регіон*. – 2014. – № 3. – С. 15-21.

10 Коваленко Є. О. Протидія незаконному відшкодуванню податку на додану вартість // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – 2008. – Вип. 19. – С. 22-30.

11 Некрасов В. А., Борець Л. В., Мироненко С. Ю. Виявлення легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (оперативно-розшуковий аспект) : навч.-практ. посібник. – К., 2008. – 156 с.

References

1 Titenko Z. Systema elektronnoho administruvannya podatku na dodanu vartist dlia silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv // *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. – 2017. – Вуп. 2(2). – С. 35-37.

2 Poriadok elektronnoho administruvannya PDV [Elektronnyi resurs] : poriadok (№ 569) : [zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy 16.10.2014] / Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua> (data zvernennia: 19.02.2024).

3 Poriadok zapovnennia podatkovoi nakladnoi [Elektronnyi resurs] : poriadok (№ 137/28267) : [zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy № 1307 vid 31.12.2015] / Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua> (data zvernennia: 19.02.2024).

4 Poriadok vedennia Yedynoho reiestru podatkovykh nakladnykh [Elektronnyi resurs] : poriadok (№ 1246) : [zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy 29.12.2010] / Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua> (data zvernennia: 19.02.2024).

5 Poriadok zupynennia reiestratsii podatkovoi nakladnoi / rozrakhunku koryhuvannia v Yedynomu reiestri podatkovykh nakladnykh [Elektronnyi resurs] : poriadok (№ 1165) : [zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy 11.12.2019] / Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua> (data zvernennia: 19.11.2023).

6 Podatkovi kodeks Ukrainy [Elektronnyi resurs] : kodeks (№ 2755-VI) : [pryiniato Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy 02.12.2010] / Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua> (data zvernennia: 19.11.2023).

7 Svyarenko O. Ye. Osnovni sposoby nezakonnoho vidshkoduvannia podatku na dodanu vartist ta okremi aspekty diialnosti spetspidrozdiliv BOZ shchodo protydii yim // *Pravo i suspilstvo*. – 2012. – № 2. – С. 316-320.

8 Onyshchenko V. Vidshkoduvannia PDV 2022 [Elektronnyi resurs] // *Holovbukh*. – 2022. – 9 lystopada. – Rezhym dostupu: <https://www.golovbukh.ua/article/7660-vdshkoduvannya-pdv-2020> (data zvernennia: 19.02.2024).

9 Filonych O. M. Efektyvnist administruvannya podatku na dodanu vartist: perspektyvy zdiisnennia ta obmezhenia // *Ekonomika i rehion*. – 2014. – № 3. – С. 15-21.

10 Kovalenko Ye. O. Protydiia nezakonnomu vidshkoduvanniu podatku na dodanu vartist // *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriiia i praktyka)*. – 2008. – Вуп. 19. – С. 22-30.

11 Nekrasov V. A., Borets L. V., Myronenko S. Yu. Vyiavlennia lehalizatsii (vidmyvannia) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom (operativno-rozshukovy aspekt) : navch.-prakt. posibnyk. – К., 2008. – 156 с.